

Rozhovor ministra Zdeňka Nekuly v Interview Plus - požáry, zemědělské dotace a klima

29.7.2022 - | Ministerstvo zemědělství ČR

Petr DUDEK, moderátor Tématem, kterému se v těchto dnech bohužel nevyhne žádný rozhovor se členem vlády, je požár v Českém Švýcarsku. I vy sám se tématu na svém twitterovém účtu věnujete. Například protipožárními pásy, které v blízkosti ohně narychlo zřizují lesní těžební stroje. Máte nějaké zprávy dokazující, že to pásy brání šíření požáru?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství /KDU-ČSL/

Určitě, nasadili jsme především v podvečer těžkou lesnickou techniku, kdy postupně začaly najíždět harvestory a šlo to velice rychle. Od požadavku, který vzešel v 19 hodin, tak již před 21. hodinou především, první harvestor začal pracovat a velice intenzivně tak, jak jsem to prezentoval na svém Twitteru, harvestory začaly krájet stromy u země a odhazovat a vytvářet obrovské široké protipožární pásy. A to, co nám potvrzuje z místa i velitel zásahu, tak protipožární pásy velice účinně pomohly a jsou jedním z důležitých opatření, které brání šíření obrovského požáru. A já bych chtěl poděkovat všem pracovníkům Lesů České republiky, kteří se zapojili a samozřejmě děkuji všem hasičům, kteří pracují neúnavně a děkuji všem ostatním, kteří pomáhají anebo aspoň se chovají zodpovědně a nechodí se tam dívat.

Petr DUDEK, moderátor

Shodneme se ale na tom, že při hašení je rozhodující rychlost zásahu. Takže já se musím zeptat, nemohly tam stroje patřící Lesům České republiky, tedy podléhající nakonec i vám, být přece jenom dříve než především?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství

Toto je oblast Národního parku České Švýcarsko a ta technika nastupuje, jak si řekne velitel zásahu. To nemůže být tak, že my dostaneme dobrý nápad a teď se tam začneme motat. My jsme byli připraveni a okamžitě tak, jak jsem říkal, v 19 hodin byl vznesen požadavek a za necelé 2 hodiny už byl první stroj na místě, začal pracovat a k němu se přidaly další 2 stroje a pracovaly neúnavně celou noc a postupně přistupovaly další stroje. Takže celkem 5 harvestorů jsme nasadili, a to tempo bylo obrovské. Tím rozhodujícím člověkem, který určuje, jaká technika bude nasazena, ať požární či jiná, o tom rozhoduje velitel zásahu.

Petr DUDEK, moderátor

Rozumím, uznávám, že harvestory dělají, co mohou, nicméně spíš proto, že mě zajímá, jak celá operace funguje, připomínám případ, který je teď myslím relevantní a sice, že podél cesty v tom Národním parku podél silnice z Hřenska na Mezní Louku zřídil svého času národní park 80 metrů široký pruh zbavený stromů, a to proto, aby kmeny, když spadnou, nemohly zasáhnout motoris. A jak upozornil člen Vědecké rady Národního parku Vojtěch Kotecký, oheň stejně tuto bariéru překonal, protože suché jehličí, které známe z lesa, které leží na zemi, hoří stejně dobře jako ten suchý les. Neměly by tedy harvestory odhrabávat i tu jehličnou hrabanku?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství

My musíme být realisté a dívat se na to, jak se požár šíří. On se šíří ve třech vrstvách. On se může šířit tím, jak přeskakuje ten plamen přes koruny stromů. On se může šířit v té hrabance, ale také se může šířit přes kořeny, kdy my to nevidíme, kdy ten oheň se přes x desítek metrů najednou objeví úplně na jiném místě. Takže svádět to jenom na hrabanku, nevidím to tak, že bychom se měli upnout

na jednu věc. Důležité je si uvědomit, že tady nastala extrémní situace. A my musíme se naučit s tím pracovat a spíše se poučit. Co udělat příště lépe, abychom tady neměli extrémní situace.

Petr DUDEK, moderátor

Když říkáte toto, tak se musím zeptat, vidíme, že třeba protipožární pruhy, což je prastará obrana proti požáru, vypalovaly se meze a tak dále a přesně z to důvodu, aby požár měl nějakou přirozenou, přirozenou překážku. Nestojí za to zamyslet se nad tím, jestli by se podobné protipožární pruhy v těch kriticky nastavených lesích neměly připravovat preventivně?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství

Musíme se na to podívat. My jsme se všichni soustředili na jeden požár, na ten největší v Národním parku České Švýcarsko. Ale řada požárů vznikla a vzniká i v jiných částech České republiky i v zahraničí. Tady je problém v tom, že nastalo extrémní sucho a před chvílí jsem jednal s ředitelem Českého hydrometeorologického ústavu a on říkal i to, kdy zaprší v Národním parku. Takže jsme se o tom bavili, že zítra v odpoledních hodinách by mělo intenzivněji zapršet a v sobotu v podvečer znovu. Takže ta situace se může velice výrazným způsobem zlepšit. protipožární pásy v současné době hodně pomohly, aby se požár nešířil a hasiči se svými vrtulníky a letouny i s tou pomocí ze zahraničí kropí nejpostiženější místa. Ale z těch budoucích kroků a opatření je potřeba se nad tím zamýšlet, ale nedokážu si představit, že bychom úplně kolem všech cest vyrubali tak široké pásy.

Petr DUDEK, moderátor

Ještě jeden problém, který se týká lesů. Mnoho lidí žijících v Českém Švýcarsku je přesvědčeno, že kdyby neexistoval Národní park a především, kdyby se v lesích normálně těžilo a nezůstávalo v nich dřevo napadené kůrovcem, tak by v Národním parku teď nehořelo anebo alespoň ne v takovém rozsahu a jejich majetek a životy by zůstaly v bezpečí. Co těmto lidem řeknete?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství

Stromy tam nenapadaly před týdnem nebo před měsícem. Teď jsme se všichni soustředili, že máme problém a teď hledáme v uvozovkách viníka. V národních parcích se hospodaří jiným způsobem než v komerčních lesích. Národní parky máme, abychom v nich hospodařili co nejméně. Samozřejmě, pokud nastávají rizikové situace, tak je potřeba tomu předcházet, ať je to samovolné padání stromů, tak tam vytvořit bezpečné koridory. Pokud nastávají rizika nebo rizikové situace, například vzhledem k požáru, tak už třeba preventivně se pro příště nad tím zamyslet, jestli neuděláme vzhledem k vývoji hydrometeorologické situace nějaká předběžná opatření. Ale je doopravdy potřeba rozlišovat mezi tím, jak hospodařit a působit v národních parcích a jak působit v normálních hospodářských lesích. A v hospodářských lesích doopravdy se těží velice intenzivně a v rámci kůrovcové kalamity to byly až rekordní objemy vytěženého dřeva, které se těžilo a odváželo a naopak v současné době řešíme situaci úplně opačnou. Potřebujeme co nejvíce zalesnit vytěžené plochy a činíme jiné kroky. My v současné době vysazujeme nové lesy, které budou klimaticky odolnější, pestřejší a ono to souvisí i s tím, aby lesy nebyly náchylné k těm klimatickým změnám, aby naráz nevysychaly a v té prodloužené lince vzhledem k tomu požáru, aby byly i méně náchylné k tady těmto situacím. Takže tím, že budeme mít například více listnatých lesů, tak bude méně těch jehličnatých, které mají tu pryskyřici. Ta pryskyřice je tím největším hnacím motorem, který šířil ten obrovský požár jo. Když jsem o tom hovořil s ministryni Annou Hubáčkovou a probírali jsme detaily, co působilo v té kombinaci s extrémně teplým a suchým počasím. To, že tam přeskakoval oheň až neuvěřitelně rychle, tak v podstatě jsme se shodli na tom, že to je pryskyřice v jehličnatých stromech, které byly takovým turbem při tom šíření.

Petr DUDEK, moderátor

V tom se shodujete i s dalšími odborníky na věc, ale i laik jako třeba já, pokud sleduje aspoň trochu debatu o tom, jak vypadají lesy v České republice, tak musel zaznamenat, už několik let trvajících

debatu o tom, že smrkové monokultury, které u nás převažují, jsou z různých důvodů nevhodné, dokonce riskantní. Například kůrovec se v nich lépe šíří než, než v jiných smíšených pech lesů. Přesto se zdá, že pootočit to kormidlo směrem od smrkových lesů, trvá strašně dlouho. Mám špatný dojem?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství

Pracujeme na tom a práce všech lesáků, jak z Lesů České republiky, tak i soukromých vlastníků se daří obrovským způsobem posouvat dopředu. Teď za loňský rok byl vytvořen rekord 244 milionů nově vysazených stromů a z 2/3 byly listnaté, úplně otáčíme tím kormidlem a na to, jak je to obrovský úkol, tak se nám to daří a za loňský rok myslím, že to bylo nějakých zhruba 50 tisíc hektarů nově vysazených. A samozřejmě v těch vyšších partiích tam, kde je to vhodné, tak pouze tam se vysazují jehličnaté stromy, myslím smrky.

Petr DUDEK, moderátor

Než uzavřeme téma lesů a lesních požárů ještě poslední otázka. Neuděláte si nějakou analýzu na ministerstvu, jestli v lesních porostech v České republice není nějaký les nebo třeba více podobných lesů tomu, který je v Českém Švýcarsku, teď hoří a které by stálo to zvláštními preventivními opatřeními ochránit už teď?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství

Samozřejmě tu situaci vyhodnocujeme a pan Groda, který je pověřený řízením Lesů České republiky, tak již v současné době přijímá opatření, abychom předcházeli těm situacím, to znamená vzniku nových požárů. Takže denní monitoring v lesích probíhá. Je to pod zvýšenou kontrolu. Nikdo si nepřejde, aby nám tady vznikaly další požáry.

Petr DUDEK, moderátor

Kolegové ze serveru iRozhlas.cz počátkem července oznámili, že dokument, který přišel na vaše ministerstvo v dubnu z Bruselu, potvrzuje potenciální střet zájmů u evropských dotací pro podniky z koncernu Agrofert. Státní zemědělský intervenční fond jejich vyplácení z opatrnosti pozastavil, jak víme, jde asi o 30 projektů. Už je jasné, pane ministře, co s těmito projekty bude?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství

Evropská komise už jednoznačně a definitivně řekla a je to potvrzené černé na bílém, vyšlo to i ve Věstníku v Bruselu. Andrej Babiš byl od roku 2017 ve střetu zájmu tečka. A teď Státní zemědělský intervenční fond bude mít úkol, tam kde došlo k uzavření dotačních smluv budou ukončovány a tam, kde došlo k vyplacení dotací, tak Státní zemědělský intervenční fond začne vyzývat podniky Andreje Babiše, myslíme tím Agrofert a jeho podřízené organizace, aby to prostředky vrátily. Je to standardní postup. Pokud někdo poruší pravidla hry, tak ať je to malý, střední, velký nebo největší bude vracet dotace.

Petr DUDEK, moderátor

Jinými slovy, státní rozpočet nebude z těchto dotací hradit ani korunu. Rozumím tomu správně?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství

Státní zemědělský intervenční fond s předběžnou opatrností řadu dotačních smluv, i když byly podepsány, tak pozastavil vyplácení. A teď už víme jednoznačně, jak na tom jsme a stát nebude nic dalšího vyplácet, naopak Agrofert bude vracet.

Petr DUDEK, moderátor

Holding Agrofert, jak víme, žádnou vinu nepřipouští. Očekáváte právní spory?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství

Určitě, samozřejmě půjdeme tím standardním postupem, bude výzva k vrácení dotací a tak dále. Předpokládám, že Agrofert se bude chtít odvolávat. Ono to bude mít nějaký standardizovaný postup a nedělám si iluze, bude tady řada soudních sporů. Bude to docela velká právní bitva.

Petr DUDEK, moderátor

Vy sám jste v červnu řekl v Otázkách Václava Moravce, že objem peněz, které bude Agrofert nucen vrátit Česku nebo Evropské unii, se může vyšplhat až na 4,5 miliardy. Jak jste to počítal, to přece nejsou jenom zemědělské dotace nebo ano?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství

Já jsem hovořil o jenom zemědělských dotacích. Samozřejmě jsou tady i jiné dotace, které třeba řešilo ministerstvo průmyslu a obchodu. To je například těch známých 100 milionů korun pro jednu z pekáren z holdingu. To je jakoby mimo, nad to je tady obrovský balík prostředků, jak těch dotací, které byly konkrétně jmenovány nebo zmiňovány v tom stanovisku Evropské komise, ale Státní zemědělský intervenční fond má právní výklad, že by Agrofert měl vracet i takzvané nárokové dotace, protože tady je zákon o střetu zájmů. A je tady jednoznačně jasný pohled, pokud někdo rozhoduje o dotacích, tak přece je nemůže čerpat.

Petr DUDEK, moderátor

Celá ta věc bude mít, jak vidíme, ještě zřejmě dlouhou a složitou dohru. Budeme to sledovat, ale pojďme teď aspoň trochu krok za krokem. Server Seznam Zprávy nedávno upozornil, že vláda, jejímž jste členem, pane ministře, musí v nejbližších týdnech rozhodnout, jak se zachová. Evropská komise po nás chce 3,3 milionu eur, což je něco přes 80 milionů korun za špatně zůřadované zemědělské dotace, které v návaznosti na audit související s možným střetem zájmů Andreje Babiše, Evropská komise v červnu Česku vyměřila. Jak vy se na to díváte? Máme se bránit proti tomuto požadavku žalobou, anebo se těm korekcím, jak zní v Evropské unii používaný termín podvolit?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství

Evropská komise vydala stanovisko, že Andrej Babiš je ve střetu zájmů. Ani já a nepředpokládám, že ani žádný jiný ministr vlády Petra Fialy nebude chtít, abychom se tomu bránili, abychom se s Evropskou komisí soudili o to a bránili Andreje Babiše. Je tady jednoznačné stanovisko, jednoznačný pohled. Všichni to vidí, všichni o tom věděli, Andrej Babiš je ve střetu zájmů, byl ve střetu zájmů již od roku 2017, ať na pozici ministra financí či jako premiér.

Petr DUDEK, moderátor

Já to ale chápu tak, že Evropská komise po nás teď žádá těch, řekněme, něco přes 80 milionů korun, co jste teď řekl, mi vyplývá, že my tento nárok jako Česká republika, volky, nevolky uznat musíme a peníze zaplatit, je to tak?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství

Je tady pokuta, ale na co se chci zaměřit nebo na co se spíš zaměřím Státní zemědělský intervenční fond, to jsou dotace, které byly vyplacené. Je tady jednoznačné stanovisko, že byly neoprávněné, tak je potřeba je vymoci. Druhá věc je samozřejmě ta pokuta a my se nebudeme soudit s Evropskou komisí. My nepůjdeme proti Evropské komisi, abychom dělali nějakého obhájce Andrejovi Babišovi.

Petr DUDEK, moderátor

To jinými slovy znamená, že my těch 80 milionů korun nebo trochu víc jako pokutu zaplatíme?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství

Předpokládám, že to tak dopadne.

Petr DUDEK, moderátor

A pak je budeme vymáhat případně jako Česká republika po holdingu Agrofert?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství

My musíme si udělat audit, zkontrolovat, jestli tam nedošlo k nějakým pochybením při vyplácení těch dotací. Je tady určitý kostlivec, kterého jsem zdědil. A je to obří kauza, my musíme jít krok za krokem a postupně to rozklíčovávat a teď samozřejmě, Agrofert i Andrej Babiš budou dělat kolem různé kroky a protikroky a tvrdit, že jsou zcela nevinní.

Petr DUDEK, moderátor

Ještě tedy poslední otázka k tomu kostlivci, jak jste to sám nazval. Když se díváte zpětně, potvrzuje se, že preventivní zákrok Státního zemědělského fondu byl správný, když pozastavil Agrofertu vyplácení dotací z opatrnosti?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství

Určitě, určitě. Tady toto preventivní opatření bylo v pořádku, protože akorát ten jeden případ, kde došlo k vyplácení, to bylo v přepočtu na koruny nějakých 750 tisíc. Tam to fyzicky z těch nenárokových dotací bylo vyplaceno. To se bude vymáhat, pak je tam obrovský balík smluv, které byly podepsány a nebyly placeny, tak se budou vypovídat. Zase budou kolem nějaké tanečky a pak je tady ten asi největší balík takzvaných nárokových dotací a tam má Státní zemědělský intervenční fond právní výklad, že v rámci zákona o střetu zájmů i peníze neměl Agrofert či Andrej Babiš čerpat a bude je vracet.

Petr DUDEK, moderátor

Mladá fronta DNES minulý týden napsala, že vláda chystá snížení výdajů v rezortu zemědělství o téměř 7 miliard korun v meziročním srovnání. Vláda včera projednávala rozpočet. Je tam také toto snížení?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství

Co se týká letošního rozpočtu, tam naopak nějaké prostředky budou navíc. Týká se to zejména oblastí vodárenství, myslím tím vodovody a kanalizace. Tam chceme pokračovat v té strategické úvaze, budování dalších vodovodů a kanalizací a propojování vodárenských soustav. Toto je pro letošní rok. Pro ten příští rok my se musíme na to dívat nejenom z pohledu rezortního, myslím ministerstva zemědělství, ale opravdu pro celou Českou republiku, pro všechny členy vlády, nejenom pro mě jako **Nekuly ministr zemědělství**, ale všichni členové vlády budou muset každou korunu 2× otočit a ještě ušetřit. Takže my jsme to dneska ráno probírali na poradě vedení, na ministerstvu zemědělství a už začínáme činit jednotlivé kroky v jednotlivých částech, kde budeme šetřit. Budeme šetřit, jestliže letošní rok byl složitý a my jsme začátkem roku to horko těžko jako celá vláda hledali, kde uspoříme 100 miliard. Ona ta situace se vyvinula kvůli válce na Ukrajině - ta obrovská inflace, že je potřeba pomoci i v té sociální oblasti, ať jsou to důchody či rodinám s dětmi, ale pro ten příští rok budeme muset šetřit ještě více. Budeme muset každou korunu doopravdy 2× otočit a ještě ušetřit, abychom tady zajistili sociální smír, aby nejpostiženější skupiny obyvatelstva tímto složitým obdobím prošly co s nejmenšími obtížemi.

Petr DUDEK, moderátor

Z co jste teď řekl, bych vyrozuměl, že příští rok bude v zemědělství peněz méně, ale bude to opravdu o 7 miliard méně?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství

My se bavíme teď jenom o dotacích, ale řeknu jinou věc. České zemědělství bude za letošní rok v rekordním, historicky asi rekordním zisku. Samozřejmě já chápu, že tady probíhá takový až trošku

folklor některých zemědělských činovníků či představitelů. Ať je to Agrární komora, Zemědělský svaz či někteří jiní. Takové nářky a neustále chceme, chceme další a další dotace. Máme se špatně a budeme se mít ještě hůř. Ale realita je jiná. Sami zemědělci potvrzují to, co s nimi dennodenně probírám. Doopravdy letošní rok v zemědělství bude v rekordním zisku, když bych byl takový, řeknu trošku nafoukanější, tak řeknu za **ministra Nekuly** zemědělství bude historicky v rekordním zisku. Odhady se pohybují, že to bude někde kolem 30 miliard korun. Ano, narostly vstupy, náklady do zemědělství, ale výnosy šly daleko rychleji nahoru. Takže vůbec nebude na škodu, podívat se na strukturu těch dotací. My máme tady přes 290 dotačních titulů v rámci našeho rezortu. To už je neskutečný objem, to už je neskutečný moloch. My se musíme podívat, zda není potřeba některé tituly už ukončit či zracionalizovat. Méně dotačních titulů a cíleně jenom to, co potřebujeme a nesypat peníze tam, kde to zemědělství je v zisku.

Petr DUDEK, moderátor

Mělo by se o tom diskutovat ještě dlouho, ale mám ještě jednu otázku a zbývá nám minuta asi do konce vysílání. Městský soud v Praze dal v červnu za pravdu skupině žalobců, kteří jsou přesvědčeni, že Státní správa nepracuje dostatečně na zmírnění klimatických změn a mezi žalovanými institucemi je i vaše ministerstvo. Server iRozhlas zjistil, že se v ministerstvu zemědělství proti takzvané klimatické žalobě brání tvrzením, že je třeba nejdříve vyvrátit pochybnosti o klimatických změnách. Za tím si stojíte? Jinými slovy, není třeba nic dělat, dokud se nepřesvědčíme opravdu, že klima se okolo nás mění?

Zdeněk NEKULA, ministr zemědělství

Já chápu, že titulek snese ledacos, ale za rezort zemědělství, naopak my klimatickou změnu bereme velice vážně a děláme pro to maximum. My pro ten příští rok velice intenzivně, do toho bude směřovat ještě více prostředků, abychom přiměli zemědělce, aby změnilí své chování v krajině, abychom klimatickou změnu co nejvíce přibrzdili či zastavili.

<https://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/ministr/vystoupeni-a-clanky/rozhovor-ministra-zdenka-nekuly-v.html>